

TOT COMENÇA A CASP

Hi ha qui sosté que alguns dels mals dels catalans tenen els seus orígens fa just sis-cents anys. El rei Pere III va tenir dos fills i els dos van portar la corona. L'un, Joan I, va morir sense descendència masculina, el 1396, i va ser succeït pel seu germà Martí I, l'Humà. El cas, però, és que Martí l'Humà va deixar el món l'any 1410 sense haver fet testament i sense aclarir qui havia de succeir-lo —Martí el Jove, el seu únic fill, havia perdut la vida a Sardenya poc abans—, per això es va desfermar un llarg període de discòrdies entre els súbdits.

El comte Jaume d'Urgell era el candidat més clar a la successió perquè era l'únic descendent legítim per via masculina del casal de Barcelona i perquè ja exercia càrrecs que tradicionalment ostentava l'hereu de la Corona. Poc s'imaginaven els seus partidaris que els esdeveniments acabarien prenent un caire tan advers als seus propòsits i, per això, va decidir esperar pacíficament que se'l reconegués. No va comptar amb la campanya de desprestigi que li preparaven. El castellà Ferran d'Antequera s'havia anat perfilant com un rival a tenir present i els seus adeptes van començar a aflorar. Al darrere de la trama antiurgellista hi havia el papa Luna, l'octogenari Benet XIII, que, desesperat, movia els fils des de Peníscola perquè la situació l'afavorís personalment en la resolució del Cisma de l'Església. Es resistia a renunciar al papat. S'havia man-

tingut ferm quan, el 1395, França, Castella i Anglaterra havien proposat la dimissió dels dos papes, el de Roma i el d'Avinyó, per posar fi a la divisió. Durant un temps, tan sols va rebre el suport polític de Martí l'Humà. Des de Peníscola, va destinar esforços a conservar l'adhesió d'Aragó i Castella, que va mantenir gràcies a l'hàbil mediació en el procés successori de Martí I, que acabaria amb l'entronització final de l'infant i regent castellà Ferran de Trastàmara, l'heroi d'Antequera.

Així, el Compromís de Casp (1412), del qual enguany es commemora el sisè centenari, malgrat haver estat presentat com un judici equànim, fou un simple tràmit per acabar proclamant rei l'infant castellà. La majoria dels nou compromissaris, entre els quals Sant Vicent Ferrer, eren homes vinculats al papa Luna. La reacció del comte d'Urgell va arribar tard. La seva rebel·lió va acabar amb la desfeta del Castell Formós, a Balaguer, i l'empresonament del comte fins a la fi dels seus dies.

El Compromís de Casp va ser més una conseqüència que no pas una causa de la decadència social, econòmica i política dels catalans. El nét de Ferran d'Antequera, Ferran II, estava destinat a unir el seu regne definitivament amb el de Castella en casar-se amb la infanta Isabel i ser la part feble d'aquella unió desequilibrada coneguda com els Reis Catòlics. Encara hi som...

De reüll
per Llorenç Capdevila

